

ZWIĄZKI TURYSTYKI ZE SPORTEM

Związek turystyki i sportu jest ewidentny i wielostronny. U podłoża tej zależności legły cele, często zbieżne, uprawiania turystyki i sportu. Zarówno sport jak i turystyka służą celom społecznie pełnowartościowym, wychowawczym, a więc są środkiem prawdziwie wielostronnego, humanistycznego wychowania człowieka.

Sport rozsądnie uprawiany, podobnie jak turystyka, np. kwalifikowana, jest dobrym środkiem kształtowania społecznie wartościowych cech charakteru. Zwykle pouczanie o cechach moralnych pozostaje bezskuteczne, jeśli nie jest ono poparte czynnym działaniem, ćwiczeniem i przeżywaniem. Wszystkie formy wyrabiania silnej woli wymagają ciągłego zmagania się ze stale rosnącymi przeszkodami i przeciwnościami, co przecież występuje w działalności sportowej i turystycznej.

Innym przykładem zbieżności celów społecznych sportu i turystyki może być zdrowie. Wiadomo powszechnie, iż jest ono najwyższym dobrem człowieka, stanowi fundament kultury ludzkiej, jest podstawą i warunkiem zdolności do pracy, radości życia a jednocześnie obowiązkiem względem przyszłych pokoleń.

Omawiając zbieżność funkcji sportu i turystyki na przykładzie zdrowia należy pojęcie „zdrowia” potraktować szeroko. A więc chodzi tu o zdrowie nie tylko w znaczeniu braku choroby, lecz również obejmujące takie cechy, jak dobre samopoczucie fizyczne, psychiczne i społeczne. Szeroko rozumiane zdrowie powinno być źródłem zdolności do pracy, satysfakcji społecznych i twórczości. Dla niniejszych rozważań bardzo przydatna jest definicja zdrowia zaproponowana przez A. Pawełczyńską¹. W jej ujęciu „zdrowie stanowi podstawową wartość indywidualną, warunkującą istnienie i działanie każdego człowieka zgodne z jego celami, od której zależy szansa realizacji zadań, jakie sobie stawia społeczeństwo. Jest to trwała dyspozycja psychofizyczna do względnie systematycznego wydatkowania energii i do stałej regeneracji sił dla odzyskania dobrego samopoczucia psychofizycznego oraz dla uzyska-

---

¹ A. Pawełczyńska, *Styl życia w epoce przemian – determinanty i układy odniesienia*, (w:) *Styl życia, koncepcje i propozycje*, PWN, Warszawa 1976, s. 153–154.

nia satysfakcji związanych z samym dążeniem bądź osiąganiem celów, do których człowiek dąży i satysfakcji wynikających z akceptacji przez grupę społeczną (bądź jednostkę), stanowiących układ odniesienia. Jest to również zdolność do harmonijnego współżycia i współdziałania”

Ujęcia terminu „zdrowie”, współcześnie człowiek zdrowy, to nie tylko człowiek zadowolony z siebie i sytuacji, w jakiej się znalazł i dlatego ma dobre samopoczucie, lecz głównie człowiek zdolny do rozwoju i przekształcenia otoczenia. Człowiek zdrowy czerpie dobre samopoczucie nie tylko ze stanu psychofizycznego, lecz także ze zdolności do celowego działania, rozwoju i twórczości oraz współistnienia z innymi.

Jak wiadomo, tempo współczesnych przemian i okoliczności towarzyszące postępowi technicznemu tworzą jako niezamierzone produkty uboczne (przemęczenie i stesy psychiczne), źródła zagrożeń dla zdrowia psychicznego, ograniczając szanse satysfakcji społecznych. Otóż sport i turystyka stanowią istotny czynnik utrzymania zdrowotności społeczeństwa. Ruch na powietrzu, w słońcu, na wietrze i deszczu, w wodzie, na śniegu i łądzie, umożliwiają bowiem szeroko i w sposób różnorodny sport i turystyka aktywna. Powrót współczesnego człowieka w czasie do wysiłku fizycznego w sporcie i turystyce, połączony z radością i pogodą ducha jest we współczesnym życiu koniecznością, która staje się dla wszystkich ludzi świadomych tego oczywistą potrzebą życiową. Świadomość tego, iż sport i turystyka mogą być źródłem zdrowia i radości powinna być systemowo reklamowana.

Ogólnie rzecz biorąc, sport uprawiany z umiarem i rozsądkiem oraz aktywny wypoczynek urlopowy są najlepszym lekarstwem dla współczesnego, przemęczonego fizycznie i psychicznie człowieka. W medycynie mnożą się stale głosy dostrzegające w wielostronnych ruchach ciała nie tylko środek terapeutyczny, ale przede wszystkim podnoszące z całym naciskiem ich wielkie znaczenie profilaktyczne². Tak więc sport i turystyka stanowią optymalny środek utrzymania zdrowia szeroko pojmowanego.

↳ Związki sportu z turystyką widoczne są również w płaszczyźnie ekonomicznej. Przykładów tej współzależności dostarcza szeroko pojmowana gospodarka turystyczna. Jej rozwój i struktura są pod przemożnym wpływem zarówno potrzeb turystów jak również i sportowców. Przedmiotem konsumpcji w sferze turystyki i sportu są prawie te same usługi i dobra turystyczne. Przykładowo można wymienić takie, jak: usługi transportowe, noclegowe, gastronomiczne, kulturalno-rozrywkowe, wypoczynkowe itp. Również w sferze zagospodarowania turystycznego dla potrzeb turystyki i sportu występuje zbieżność rodzajowa urządzeń infrastrukturalnych. Wyjątek stanowią urządzenia sportowe specjalnego przeznaczenia, zapewniające uzyskiwanie wyników w sporcie wyczynowym. Ponieważ na ogół imprezy sportowe odbywają

² K. Heinel, *Motoryczność ludzka*, SiT, Warszawa 1967, s. 285.

się w miejscowościach i regionach turystycznych, można uznać, że rozwój turystyki i sportu ma charakter komplementarny. Stąd korzyści ekonomiczne wiążące się z tym rozwojem należy traktować łącznie. Za takim podejściem przemawiają także względy praktyczne.

Pouczającym przykładem współzależności rozwoju turystyki i sportu mogą być kraje alpejskie. Sport stał się tu filarem rozwoju turystyki. Wprawiając człowieka w ruch i przemieszczając jego ciało, sport dał turystyce, od jej zarania, wymiar dynamiczny i zdrową mobilność. Liczne przykłady, w tym szczególnie szwajcarski świadczą praktycznie o równoległym rozwoju sportu i turystyki.

Np. Szwajcaria, podobnie jak inne kraje Europy, zawsze kładła wielki nacisk na swoje atuty leżące w płaszczyźnie środowiska geograficznego. Najpierw poprzez alpinizm, następnie narciarstwo i sporty zimowe rozwinęła na przestrzeni dwóch wieków imponującą działalność turystyczną. Obecnie bardziej niż kiedykolwiek, kiedy współczesne społeczeństwo jest w ciągłym poszukiwaniu swojej sprawności fizycznej i psychicznej, wyposażenie Szwajcarii w urządzenia infrastruktury turystyczno-sportowej (wyciągi mechaniczne, obiekty i urządzenia sportowe, szlaki piesze) ilustrują wyższość sportu i aktywnego wypoczynku urlopowego jako prawdziwego lejtmotywu posłania promocyjnego Szwajcarii turystycznej.

Przemęczenie i stresy sprawiają, iż współczesny człowiek przywiązuje coraz większe znaczenie do kondycji fizycznej. Stara się on: być w dobrym zdrowiu, mieć dobre samopoczucie, być uodpornionym na wszelkie szkody towarzyszące cywilizacji. Zabiega on również o wygląd pewnego siebie, eleganckiego, pociągającego i szczęśliwego w swoim własnym komforcie wewnętrznym. Uważa się, iż właśnie sport i turystyka umożliwiają zrealizowanie takiego stylu życia, i to ponad wszelkie oczekiwania.

Indywidualne i zespołowe dyscypliny sportowe wywołują długą listę sukcesów. Badania wykazują również, iż nigdy jeszcze turystyka o motywacji sportowej nie znajdowała takiego uwielbienia. Zwiększające się rozmiary czasu wolnego współczesnego społeczeństwa działają zapewne korzystnie na taką ewolucję. Motoryczność sportowa i turystyczna społeczeństwa rzeczywiście stała się zjawiskiem społecznym.

Obserwacja ewolucji rozwoju sektora sportowo-turystycznego w gospodarce szwajcarskiej wskazuje na preferencje jakości w działalności inwestycyjnej. Producenci artykułów sportowych notują w ostatnich latach zwiększające się zainteresowanie swojej klienteli, głównie narciarzy artykułami odpowiadającymi troszcąc o bezpieczeństwo i komfort. Również hotelarstwo szwajcarskie stara się odpowiadać na życzenia bezpieczeństwa i komfortu ujawniane przez turystów. Wyrazem tej tendencji są zmiany jakościowe w hotelarstwie.

Według szacunków Szwajcarskiej Federacji Turystycznej w kraju tym funkcjonuje ponad 5 650 hoteli, oferujących ok. 260 tys. miejsc noclego-

wych. Ponadto Szwajcaria oferuje przeszło 800 tys. miejsc noclegowych w apartamentach i domkach górskich, z których korzystają turyści mniej zamożni. Turystyka górską – kwalifikowana w Szwajcarii znajduje również dobre warunki rozwoju dzięki sprawnie funkcjonującemu transportowi górskiemu. Dodać warto, iż ok. 370 kolejek i wyciągów eksploatowanych jest całorocznie. Szacuje się, iż podczas sezonu zimowego przewożonych jest w Szwajcarii wszystkimi kolejkami górskimi ponad 1 milion osób w ciągu jednej godziny.

Polityka turystyczna Szwajcarii konsekwentnie zmierza do wykorzystania walorów sportu dla rozwoju turystyki. Sport uznany został za element fermentujący tej polityki i programów administracyjnych miejscowości turystycznych. Potężny aparat turystyczny, który reprezentuje oferta stacji turystycznych, wyraźnie zmierza do lepszej integracji sportu i turystyki szwajcarskiej na drodze bezinwestycyjnej.

Intensywność szwajcarskiej sieci wyciągów mechanicznych (500 kolejek linowych i 1200 kolejek narciarskich) zanotowała na przestrzeni ostatnich lat ewolucję również bardziej jakościową niż ilościową. Warto zauważyć, iż tutaj także tendencja zmierza do poprawy bezpieczeństwa i komfortu użytkowników, niezależnie od tego, czy są nimi turyści czy sportowcy.

Zdaniem środowisk opiniotwórczych, dalszy harmonijny rozwój Szwajcarii prowadzi poprzez turystykę jakościową, dla której sport za pomocą urządzeń i wyposażenia wysokiej jakości, jest w stanie dać jej nowy, a zarazem pociągający wymiar³.

Współzależności rozwoju turystyki i sportu widoczne są również na przykładzie wielkich imprez turystycznych. Chodzi tu głównie o imprezy o zasięgu światowym, jak np. Igrzyska Olimpijskie letnie i zimowe, Mistrzostwa Świata w Piłce Nożnej, itp.

U podstaw organizacji takich imprez leżą przeważnie względy prestiżowo-polityczne i ekonomiczne. Poprzez wielkie imprezy można bowiem polepszyć stopień znajomości, prestiż, a tym samym wizerunek miejscowości turystycznej, regionu, a nawet całego kraju. Dzięki temu można osiągnąć długofalowe efekty promocyjne, biorąc pod uwagę, że współczesne środki masowego przekazu reklamując imprezę, wywierają nie tylko znacznie wzmożone wpływy, ale często wpływy opanowujące ludzkie myślenie i działanie.

Dyskusje profesjonalistów poświęcone tej problematyce wskazują, że wielkie imprezy sportowe pomagają miejscowościom i regionom turystycznym w pozyskaniu nowych urządzeń infrastruktury turystycznej, sportowej i ogólnej, które w takim rozmiarze nie mogłyby być w ogóle, bądź tylko w ograniczonych rozmiarach tworzone. W konsekwencji wzrostu zdolności usługowych tych urządzeń, wielkie imprezy sportowe przynoszą znaczne ko-

---

³ *Sport filarem przemysłu turystycznego* „Hotel Revue”, Nr 49/Szwajcaria, za MAT, 88/22/04.

rzyści ekonomiczne. Niestety, pełne ujęcie tych efektów ekonomicznych jest trudne i często nie może być uchwycone w sposób całościowy.

Należy w tym miejscu zaznaczyć, iż organizacja i przebieg wielkich imprez sportowych wywołują także skutki negatywne w sferze społeczno-kulturalnej i ekologicznej. Świadomość tych konsekwencji podtrzymywana jest przez opozycyjną postawę mieszkańców ośrodków turystycznych wobec wielkich imprez. Uważa się bowiem, że imprezy te powodują w szczególności wzmożony ruch, a tym samym trudności komunikacyjne oraz zwiększoną emisję substancji toksycznych, jak również są nowym źródłem hałasów. Z tych względów uważa się za celowe, by wielkie imprezy sportowe organizowano w czasie przed- i posezonowym. W ten sposób mogą być one wykorzystywane jako czynnik przeciwdziałania sezonowości w turystyce.

Turystyczne walory promocyjne wielkich imprez sportowych mogą być realizowane również w sferze społeczno-kulturalnej. Imprezy te bowiem powinny przysparzać ich uczestnikom korzyści duchowe poprzez dobre zaplanowanie i przeprowadzenie programu turystycznego. Umiejętne kojarzenie celów sportowych z turystycznymi, zapewnia wielkim imprezom sportowym rolę stymulatora rozwoju turystyki.

Wreszcie należy zauważyć, że wielkie imprezy sportowe nie przyspieszają rozwoju turystyki, jeżeli ich przebieg stanowi zagrożenie dla środowiska naturalnego. Z tych względów ważnych społecznie, decyzja o organizacji takich imprez powinna być poprzedzona przeprowadzeniem testu zgodności z wymogami ochrony środowiska, by w ten sposób zapobiec lub przynajmniej zminimalizować długofalowe nieodwracalne szkody krajobrazu.

Reasumując można stwierdzić, iż związek turystyki ze sportem jest ścisły i wielopłaszczyznowy. Jest to związek bezpośredni i dwustronny. Głęboka znajomość wzajemnych uwarunkowań rozwoju turystyki i sportu może być źródłem wielorakich korzyści społecznych, kulturalnych i ekonomicznych⁴.

Należy też podkreślić, iż prognoza WTO rozwoju turystyki światowej do 2020 r. wyraźnie wskazuje na wzrost podróży turystycznych motywowanych sportem, zwłaszcza chodzi o narciarstwo, żeglarstwo i golf.

---

⁴ W. W. Gaworecki, *Turystyka*, PWE, Warszawa 2003, s. 227.